Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 1 (2023) · “Axborot oqimlari va intellektual tizimlarning ijtimoiy, iqtisodiy va texnik-texnol... DOI: 10.5281/zenodo.24318859

materiallar to'plami

Sun’iy intellekt konseptsiyasining tuzilishi

Andijon mashinasozlik instituti stajor o‘qituvchisi Boymatov Mexrojiddin No‘monjon o‘g‘li

Anotatsiya: Mazkur maqolada Sun’iy intelektning kelib chiqishi uning dastlabki ta’riflari, sun’iy intelektga oid atamalarning tariflari va sun’iy intelekt konseptsiyasining tuzilishi haqida

Kalit so‘zlar: sun’iy intelekt, konseptsiya, ekspert tizim, saqlash, sifat, ta`lim, jarayon, algoritm.

Abstract: In this article, the origin of artificial intelligence, its initial definitions, tariffs of terms related to artificial intelligence, and the structure of the concept of artificial intelligence are discussed.

Key words: artificial intelligence, concept, expert system, storage, quality, education, process, algorithm.

Аннотация: В данной статье обсуждается происхождение искусственного интеллекта, его первоначальные определения, тарифы терминов, связанных с искусственным интеллектом, а также структура понятия искусственного интеллекта.

Ключевые слова: искусственный интеллект, концепция, экспертная система, хранилище, качество, образование, процесс, алгоритм.

Sun'iy intellekt (ai, english artificial intelligence, AI) - bu aqlli mashinalarni, ayniqsa, aqlli kompyuter dasturlarini yaratish fan va texnologiyasi. AI inson intellektini tushunish uchun kompyuterlardan foydalanishga o'xshash vazifa bilan bog'liq, ammo biologik jihatdan ishonchli usullar bilan cheklanib qolmaydi.

Sun'iy super intellekt (SSI) gipotetik sun'iy intellekt bo'lib, u nafaqat insonning maksimal qobiliyatlarini takrorlay oladi, balki undan ham oshib ketadi. Asiga ishonuvchilar, u insonni o'z irodasiga bo'ysundirish uchun uning fikrlari va his-tuyg'ulariga kirib borish qudratiga ega bo'lishiga ishonishadi.

Bundan tashqari, gipotetik kuchli yoki umumiy ai (sun'iy umumiy intellekt, agi) asoslilik nuqtai nazaridan asidan bir pog'ona pastroq bo'lib, ushbu turdagi ai tarafdorlari o'z e'tiqodlarida hech bo'lmaganda ishlashga qodir bo'lgan mashinalarni yaratish imkoniyati bilan cheklangan. Shaxs bilan bir xil harakatlar.

Zaif yoki tor SI (sun'iy tor intellekt, STI) sizga mashinalarning xatti-harakatlarida aqlning zaif maslahatlarini ko'rish imkonini beradi (shuning uchun u zaif deb ataladi). U faqat qat'iy belgilangan tor doiradagi ilovalarni ishlatish uchun mo'ljallangan (shuning uchun u tor deb ataladi). STI holatida, inson nazorati ostida bo'lmagan avtonom xatti-harakatlar yoki o'z-o'zini rivojlantirish mumkin emas. STI

Published: 10.11.2023

Cite this article: Boymatov Mexrojiddin No‘monjon o‘g‘li (2023). Sun’iy intellekt konseptsiyasining tuzilishi. Emro Science and Education, 1(1). https://doi.org/10.5281/zenodo.24318859

© 2023 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

bilan jihozlangan tizimlar faqat inson tomonidan yaratilgan shaklda mavjud bo'lishi mumkin va hatto nazariy jihatdan uning nazoratidan chiqa olmaydi.

Sun'iy intellektning eskirgan umumiy ta'riflari:

• (J. Makkarti) AI aqlli xatti-harakatlarga ega bo'lgan mashinalarni ishlab chiqadi

• (Britannica) AI - raqamli kompyuterlarning yuqori aqlli odamlar bilan bog'liq muammolarni hal qilish qobiliyati.

• (Feygenbaum) ai - biz an'anaviy ravishda inson ongi bilan bog'laydigan imkoniyatlarga ega aqlli kompyuter tizimlarini ishlab chiqadi: tilni tushunish, o'rganish, fikr yuritish, muammolarni hal qilish va hokazo.

• (Elaine rich) ai - bu kompyuterlarni hozirda odamlar yaxshiroq bo'lgan narsani qilishga o'rgatish haqidagi fan.

Intellekt (lotincha intellectus - sezish, idrok etish, tushunish, tushunish, tushuncha, aql) yoki aql - psixikaning yangi vaziyatlarga moslashish qobiliyatidan, tajriba asosida o'rganish va eslash qobiliyatidan iborat sifati, tushunish va mavhum tushunchalarni qo'llash va atrof-muhitni boshqarish uchun o'z bilimlaridan foydalanish. Aql-idrok - bu insonning barcha kognitiv qobiliyatlarini o'zida mujassam etgan muammolarni o'rganish va hal qilishning umumiy qobiliyati: sezish, idrok etish, xotira, tasvirlash, fikrlash, tasavvur qilish.

1980-yillarning boshlarida hisoblash bo'yicha olimlar barr va feigenbaum sun'iy intellektning (AI) quyidagi ta'rifini taklif qilishdi:

Sun'iy intellekt - bu aqlli kompyuter tizimlarini, ya'ni biz an'anaviy ravishda inson ongi bilan bog'laydigan imkoniyatlarga ega bo'lgan tizimlarni ishlab chiqish bilan shug'ullanadigan informatika sohasi - tilni tushunish, o'rganish, fikr yuritish, muammolarni hal qilish va boshqalar.

Keyinchalik, bir qator algoritmlar va dasturiy ta'minot tizimlari sun'iy intellekt deb atala boshlandi, ularning ajralib turadigan xususiyati shundaki, ular ba'zi muammolarni hal qilish haqida o'ylayotgan odam kabi hal qila oladi.

Aining asosiy xususiyatlari tilni tushunish, o'rganish va fikrlash va, eng muhimi, harakat qilish qobiliyatidir.

AI - bu sifat va tez rivojlanayotgan tegishli texnologiyalar va jarayonlar majmuasidir, masalan:

• Tabiiy tildagi matnni qayta ishlash

• Mashinani o'rganish

• Ekspert tizimlari

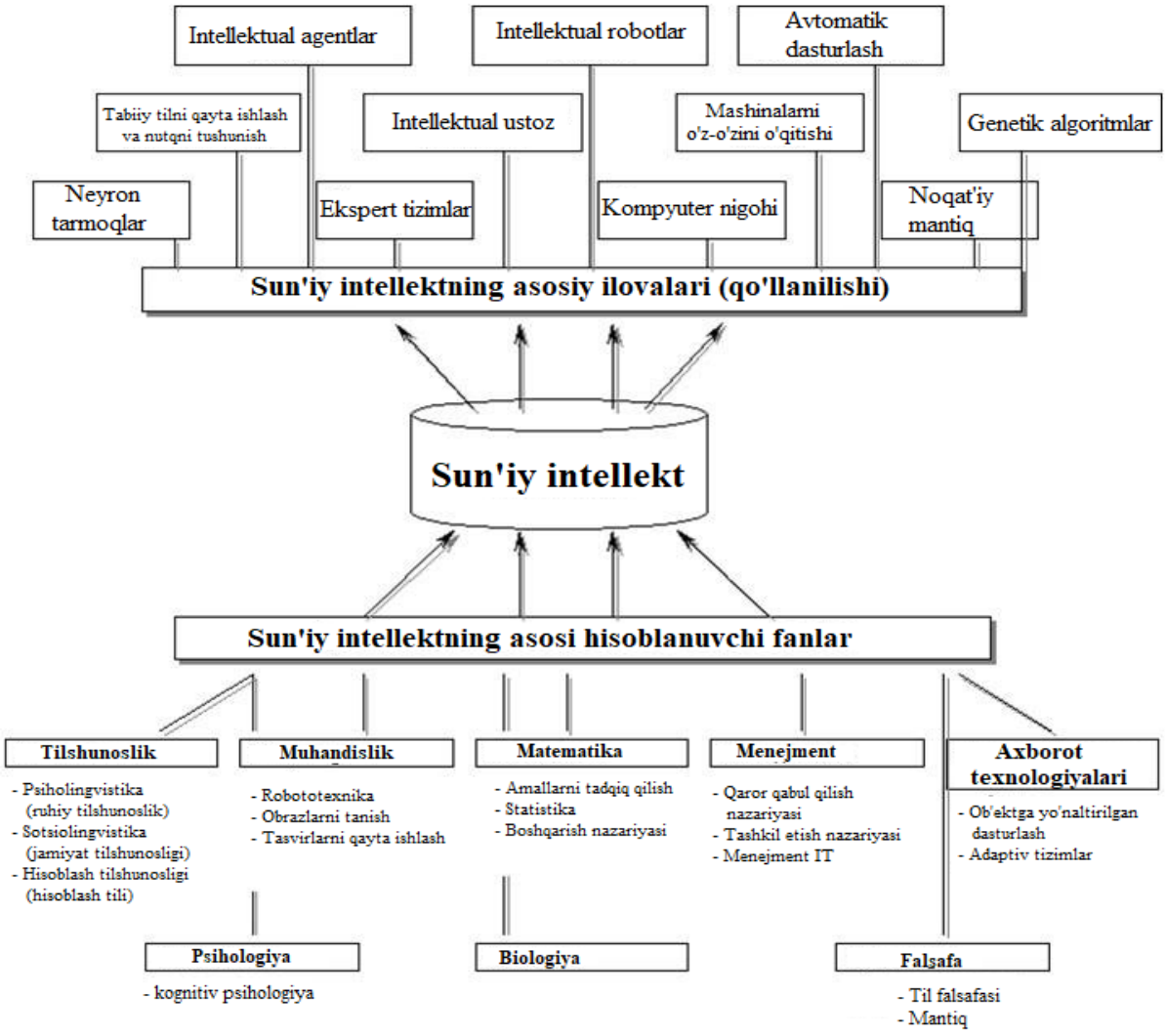
• Virtual agentlar (chatbotlar va virtual yordamchilar)

• Tavsiyalar tizimi.

materiallar to‘plami

Sun'iy intellektning maqsadi - nohisoblash muammolarini hal qilish va mazmunli ma'lumotlarni qayta ishlashni talab qiladigan harakatlarni bajarishga qodir texnik tizimlarni yaratish va inson miyasining vakolati hisoblanadi. Bunday masalalarga, masalan, teoremalarni isbotlash masalalari, o'yin masalalari (aytaylik, shaxmat o'ynashda), bir tildan ikkinchi tilga tarjima qilish, musiqa yaratish, tasviriy tasvirlarni tan olish, murakkab ijodiy muammolarni hal qilish masalalari kiradi. Fan va ijtimoiy amaliyot muammolari.

Sun'iy intellektning muhim vazifalaridan biri inson tomonidan qo'yilgan maqsadlarga erishish va ularning harakatlariga tuzatishlar kiritish uchun operatsiyalarni avtonom bajarishga qodir bo'lgan aqlli robotlarni yaratishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Akhmedov, B. A., & Khasanova, S. K. (2020). Public education system methods of distance in education in development of employees. Journal of Innovations in Engineering Research and Technology, 1(1), 252-256.

2. N.B. Usmanova, G.M. Jamolova, Telekommunikatsiya tarmoqlarida QoS ni ta’minlash mexanizmlariga oid, Professor-o‘qituvchi va ilmiy tadqiqodchilarning davriy maqolalar to‘plami. TATU, Toshkent. 2017.

3. Damián Serrano, Sara Bouchenak, Yousri Kouki, Thomas Ledoux, Jonathan Lejeune, Julien Sopena, Luciana Arantes, and Pierre Sens. Towards QoS-Oriented SLA Guarantees for Online Cloud Services. InThe 13th IEEE/ACM International Symposium on Cluster, Cloud and Grid Computing (CCGrid 2013), Delft, Netherlands, pages 50-57, May 2013.

4. S. Islam, K. Lee, A. Fekete, A. Liu, How a consumer can measure elasticity for cloud platforms, in: Proceedings of the 3rd Joint WOSP/SIPEW International Conference on Performance Engineering, ICPE ‘12, Boston, Massachusetts, USA, 2012, pp. 85–96